

O Daniel

O Daniel the leskre prijateľa

¹ Andro trito berš, sar kralinelas o judsko kralis Jojakim, avľa o babiloňiko kralis Nebukadnecar andro Jeruzalem a rozthoda pes pašal o foros. ² O RAJ leske domukľa te zalel le judske kralis le Jojakim a te lel varesave veci andral o Chramos le Devleskro. Ligenda len andre peskri phuv Babilon*, andro chramos peskre devleskro a varesave veci ligenda andro pokladnici ke peskro del.

³ Palis phenda o kralis peskre hlavne komorňikoske le Ašpenazoske, hoj te kidel avri terne Izraeliten le kraliskre potomkendar the le rajikane famelijendar, ⁴ pre save nane nisavi chiba, so dičhon šukares avri, hine godaver a achalon andre savoreste, ajse, save lokes siklon, hoj te služinen andro kraliskro palacis. Ov len mušinda te sikavel te pisinel the te vakerel chaldejika čibaha. ⁵ O kralis len diňa te chal sako džives le chabenestar the la molatar pal peskro skamind. Diňa, hoj len trin berš te sikaven a paloda imar te aven andre služba paš o kralis.

⁶ Maškar ola terne murša sas varesave le Judejendar: o Daniel, o Chananijaš, o Mišael the o Azarijaš. ⁷ O hlavno komorňikos lenge diňa aver nava: le Danieloske diňa Beltšacar, le

* **1:2** 1,2 E hebrejiko čhib: Šinar

Chananijašoske Šadrach, le Mišaeloske Mešach a le Azarijašoske Abed-Nego.

⁸ Ale o Daniel peske zaila andro jilo, hoj pes na melarela anglo Del le kraliskre chabeneha aňi leskra molaha. Vašoda mangla le komorňikos, hoj te na mušinel te chal ole chabenestar, hoj pes te na melarel andre. ⁹ O Del diňa, hoj o Daniel sas pre dzeka le komorňikoske a sas ke leste jileskro. ¹⁰ Ale phenda le Danieloske: „Darav man mire rajestar, le kralistar, savo tumenge diňa kada chaben the pijiben. Sar dikhela o kralis, hoj dičhon avri goreder sar okla terne murša andre tumare berša, dela mange te odčhinel o šero.“

¹¹ Avke o Daniel phenda le stražňikoske, saves o glavno komorňikos ačhađa upral o Daniel, Chananijaš, Mišael the Azarijaš: ¹² „Ča skušin avri tire služobňiken deš dživesa. Mi den amen te chal ča zeleňina a te pijel ča paňi. ¹³ Palis dikheha, sar dičhuvav avri amen a sar okla aver terne, save chanas le kraliskre chabenestar. Pal oda dikheha, hoj so kereha tire služobňikenca.“ ¹⁴ Ov len šunda avri a skušinelas len deš džives.

¹⁵ Pal ola deš džives dikhla, hoj dičhonas avri feder a sas zoraleder sar okla terne murša, save chanas le kraliskre chabenestar. ¹⁶ Vašoda o stražňikos lidžalas het o chaben the e mol, so sas prekal lende, a delas len te chal ča zeleňina.

¹⁷ O Del diňa kale štare terne muršen godi, hoj te prindžaren a te achalon dojekh pisišagos the godaveripen. A le Danieloske mek ke oda diňa, hoj te džanel te achalol savore videňja the sune.

¹⁸ Sar imar pregele ola trin berša, save o kralis diña, o hlavno komorňikos len anda te sikavel anglo Nebukadnecar. ¹⁹ O kralis lenca vakerelas a maškar savore pes na arakhľa ňiko ajso sar o Daniel, o Chananijaš, o Mišael the o Azarijaš. Avke sas ačhade andre le kraliskri služba. ²⁰ O kralis dikhľa, hoj andre dojekh godaver veca, pal savi lendar phučelas, sas dešvar godavereder sar savore čarodejňika the vražňika andre calo leskro krališagos. ²¹ O Daniel ode ačhila dži andro ešebno berš, sar kralinelas o Kiros.

2

Le kraliskro suno pal e socha

¹ Sar kralinelas o Nebukadnecar dujto berš, sas les sune. Na sas les smirom andro jilo a našti sovelas. ² Akor diña o kralis te vičinel le vražňiken, le zaklinačen, le čarodejňiken the le astrologen*, hoj leske te phenen, save džalas sune. On avle a ačhile anglo kralis. ³ O kralis lenge phenda: „Sas man suno a nane man smirom andro jilo. Kamav te džanel, pal soste oda suno hin.“

⁴ O astrologa phende le kraliske andre aramejiko čhib: „Kralina, dživ pro furt! Phen tire služobňikenge tiro suno a amen tuke phenaha, pal soste džal.“

⁵ O kralis odphenda le astrologenge: „O lav, so avel mandar, pes na del te čerinel: Te mange na phenena avri miro suno a na phenena, pal soste džal, čingerava tumen pro kotora a tumare

* **2:2** 2,2 E hebrejiko čhib: le Chaldejcen

kherendar kerava kopa šmeci. ⁶ Ale te mange phenena avri o suno a phenena, pal soste džal, mištes tumenge počinava a dava tumen dari the bari pačiv. Avke akana phenen mange o suno a the pal soste džal!“

⁷ On leske pale phende: „Mi vakerel avri o kralis o suno peskre služobnikenge a amen leske phenaha, pal soste džal.“

⁸ Akor o kralis odphenda: „Džanav mištes, hoj ča kamen te dochudel buter časos, bo džanen, hoj miro lav pes na del te čerinel. ⁹ Te mange na phenena o suno, dava tumen te marel savoren jednakones. Dovakerđan tumen jekhetane, hoj angle mande vakerena o klamišagos dži akor, medik na čerinava miro gondolišagos. Phenen mange o suno a akor džanava, hoj šaj mange phenen the pal soste džal.“

¹⁰ O astrologa odphende le kraliske: „Nane pre phuv ňisavo manuš, ko šaj kerđahas oda, so o kralis amendar mangel! ňisavo baro abo zoralo kralis na mangla šoha kajsi veca le čarodejňnikostar, le zaklinačistar abo le astrologostar. ¹¹ Kadi veca, so o kralis mangel, hiňi igen phari. ňiko oda suno na džanela te phenel avri le kraliske, ča o devla, ale on na dživen maškar o manuša!“

¹² Akor o kralis igen cholisalila a prikazinda te murdarel savore godaver muršen andro Babilon. ¹³ Avke sas avridino o prikazis, hoj te murdaren le godaver muršen, a rodenas the le Daniel the leskre prijateľen, hoj len te murdaren.

¹⁴ Sar o Arijoch, o veliteľis le kraliskre stražňikengro, džalas te murdarel le godaver muršen andro Babilon, prevakerđa ke leste o Daniel bara godaha the radaha. ¹⁵ Phučľa le Arijochostar: „Soske diňa avri o kralis kajso zoralo prikazis?“ Akor o Arijoch phendä le Danieloske, sostar džal. ¹⁶ Palis o Daniel geľa paš o kralis a mangľa peske lestar časos, hoj leske te phenel, pal soste džalas suno.

¹⁷ Avke o Daniel geľa andre peskro kher a phendä pal oda peskre prijateľenge le Chananijašoske, le Mišaeloske the le Azarijašoske.

¹⁸ Phendä lenge, hoj te mangel le Devlestar andro ňebos o jileskeriben vaš kada garudipen, hoj les the leskre prijateľen te na murdaren okle godaver muršenca andral o Babilon. ¹⁹ Palis pes le Danieloske rači andro videňje otkerđa oda garudipen. Avke o Daniel lašarelas le Devles andro ňebos ²⁰ a phendä:

„Mi el barardo le Devleskro nav pro furt,
bo leskro hin o godaveripen the e zor.

²¹ Ov čerinel o idej the o časi,
ačhavel a čhivel tele le kralen.

Del godi le godaveren
a prindžaripen olen, ko achaluven.

²² Ov otkerel o bare a garude veci,
džanel, so hin andro kalipen,
a o švetlos bešel leha.

²³ Palikerav tuke, Devla mire dadengro,
a lašarav tut,
hoj man diňal godi the zor,
a diňal mange te džanel oda, so tutar mangahas,
bo amenge phendäl avri o suno le kraliskro.“

²⁴ Palis geľa o Daniel ko Arijoch, saves o kralis ačhaďa, hoj te murdarel le godavere muršen andral o Babilon, a phenďa leske: „Ma murdar len. Le man anglo kralis a me leske phenava avri o suno, pal soste džal.“

²⁵ Akor o Arijoch sigo anďa le Daniel anglo kralis a phenďa leske: „Arakhlom jekhe muršes, savo sas zailo andre Judsko, savo šaj le kraliske phenel avri o suno a the oda, so andre sikavel.“

²⁶ O kralis phučľa le Danielostar, savo pes vičinel Beltšacar: „Džanes mange te phenel avri o suno, savo man sas, a pal soste džal?“

²⁷ O Daniel odphenďa le kraliske: „O garudipen, savo kamel o kralis te džanel, našti phenen avri nisave godaver murša aňi o zaklinača aňi o čarodejňika aňi o vražňika. ²⁸ Ale hin o Del pro ňebos, savo otkerel o garudipena. Ov sikada le kraliske le Nebukadnecaroske, so pes ačhela andre ola dživesa, so avena. Kada hin tiro suno the videňja, so tuke predžanas andro šero, sar tuke pašlohas pro hadžos:

²⁹ Kralina, pro hadžos tuke avenas o gondolišagi pal oda, so pes ačhela palis. Oda, ko otkerel o garudipena, tuke diňa te džanel, so ela. ³⁰ A so džal pal ma, kada garudipen mange na sas otkerdo bo som godavereder sar savore, so dživen, ale vašoda, hoj tu kralina te džanes, pal soste džahas suno, a te achalos oda, so gondolinehas andro jilo.

³¹ Tu, kralina, dikhlal varesavi igen uči socha. Odi socha sas bari a igen zorales blištisaľolas; ačhelas angle tu a avelas latar dar. ³² Lakro šero sas le žuže somnakastar, o kolina the o

rameni sas le rupestar a o per the o klubi sas le bronzostar. ³³ Lakre čanga sas le trastestar a o pindre sas sikra le trastestar the sikra la čikatar. ³⁴ Androda, sar pre late dikhehas, odphadžila bar, ale na le manušeskre vastendar. Peła la sochake pro pindre a rozpučinda o trast the e čik pro kotora. ³⁵ Palis o trast, e čik, o bronzos, o rup the o somnakaj jekhvareste rozpele pro kotora a sas sar o šupi pal e pšeniča nilaje andre žatva. E balvaj len hazdña a na ačila pal lende nič. Ole barestar, so peła pre socha, ačila baro verchos a pherdžarda cali phuv.

³⁶ Kada sas o suno. Akana phenaha le krališke, pal soste džal. ³⁷ Tu, kralina, sal nekbareder savore kralendar. O Del andral o ňebos tuke diña o krališagos, e moc, e zor the e pačiv. ³⁸ Diña tuke andro vasta le manušen, le dzive džviren the le ňeboskre čiriklen všadzik, kaj bešen. Ačađa tut, hoj te vladñines upral oda savoro.

Tu sal oda somnakuno šero.

³⁹ Pal tute avela aver krališagos, cikneder sar tiro, a mek aver, trito krališagos le bronzostar, so vladñinela pre cali phuv. ⁴⁰ A palis ela štarto krališagos zoralo sar trast, savo phagerel a rozmarel savoro. A avke sar o trast, so savoro phagerel, avke kada phagerela a rozmarela okle savoren. ⁴¹ O pindre the o angušta sikra la čikatar the sikra le trastestar, so dikhlal – oda sikavel, hoj o krališagos ela rozdelimen. Ale ela andre the e zor le trastestar, bo dikhlal o trast mišimen la čikaha. ⁴² O angušta le pindregre sikra le trastestar a sikra la čikatar, so dikhlal – oda sikavel, hoj o krališagos ela sikra zoralo

a sikra slabo. ⁴³ O trast mišimen la čikaha, so dikhlal, hin, hoj pes mišinena maškar peste: Dena romeste peskre čhaven jekh avreske, hoj te avel smirom maškar lende, ale na likerena pes jekhetane, avke sar o trast pes našti mišinel la čikaha.

⁴⁴ Andro dživesa kale kralengre o Del le ņeboskro zathovela o krališagos, savo likerela pro furt, na ela zničimen a na ela avre manušengro. Rozphagerela savore kala krališagi a zničinela len, ale oda krališagos ačhela pro furt. ⁴⁵ Kada hin, so sikavel oda suno pal o bar odphago le verchostar, ale na le manušeskre vastendar - o bar, so phagerda o trast, o bronzos, e čik, o rup the o somnakaj pro kotora: O baro Del sikada le kraliske, so pes ačhela. O suno hino čačipen a pre oda, so sikavel o suno, tut šaj mukes.“

⁴⁶ Akor o kralis Nebukadnecar peła le mujeha pre phuv, diňa pačiv le Daniel a prikazinda, hoj te anen e obeta the o voňavo kadidlos prekal leste. ⁴⁷ O kralis le Danieloske phenda: „Čačes, tiro Del hino nekbareder Del, o Raj le kralengro, oda, ko otkerel o garudipena, bo otkerda tuke kada garudipen.“

⁴⁸ Palis o kralis ačhada le Daniel pro baro than a diňa les but vzacna dari. Diňa leske te lidžal calo babiloňiko provincija a ačhada les upral savore godaver murša andro Babilon. ⁴⁹ O Daniel peske mangla le kralistar, hoj te ačhavel le Šadrach, le Mešach the le Abed-Nego sar uradņiken upral e babiloňiko provincija. Ale o Daniel ačila pre dvora le kraliskri.

3

Le Danieloskre prijatela andro jagalo bov

¹ O kralis Nebukadnecar diña te kerel somnakuñi socha. Sas uči 27 metri a buchli sas maj 3 metri. Diña la te ačhavel pre rovina Dura andre babiloňiko provincija. ² Palis o kralis vičindā le vladaren, le guverneren, le foroskre vodcen, le hlavne radcen, le spravcen upral o pokladñici, le sudcen the savore avre uradñiken andral o provinciji, hoj te aven, bo kamelas te pošvecinel e socha, so diña te ačhavel. ³ Avke pes zgele savore kala anglune manuša, hoj te pošvecinen e socha, savi ačhađa o kralis Nebukadnecar.

⁴ Palis o hlasateliš zoraleş zvičindā: „Prikazinel pes tumenge, manušale andral dojekh narodos the čhib: ⁵ Sar šunena o hangos andral e truba, pištala, citara, lavuta the harfa abo aver bašaviben, takoj peren pre phuv a bandon angle somnakuñi socha, so diña te ačhavel o kralis Nebukadnecar. ⁶ Oda, ko na perela pre phuv a na bandola, ela čido andro jagalo bov rozlabardo.“

⁷ Vašoda, sar šunenas o manuša andral savore narodi the čhiba o hangos andral e truba, pištala, citara, lavuta the harfa abo aver bašaviben, takoj perenas pre phuv a bandonas angle socha, so diña te ačhavel o kralis Nebukadnecar.

⁸ Akor avle varesave Chaldejci a chudle te vakerel pro Židi. ⁹ Phende le kraliske: „Kralina, dživ pro furt! ¹⁰ Tu, kralina, diňal avri prikazis, hoj dojekh, ko šunela o hangos andral e truba, pištala, citara, lavuta the harfa abo

aver bašaviben, mušinel te perel pre phuv a te bandol angle somnakuñi socha. ¹¹ Ale oda, ko na perela pre phuv a na bandola angle socha, ela čhido andro jagalo bov rozlabardo. ¹² No hin kade varesave Židi, saven ačhađal sar uradņiken upral e babiloņiko provincija - o Šadrach, o Mešach the o Abed-Nego. Kala murša, kralina, na dolikeren tire lava. On na lašaren tire devlen a na bandon angle somnakuñi socha, so diňal te ačhavel.“

¹³ Akor o Nebukadnecar igen cholisalila a prikazinda, hoj te anen le Šadrach, le Mešach the le Abed-Nego. Avke ande kale muršen anglo kralis. ¹⁴ O Nebukadnecar lenge phenda: „Hin oda čačo, Šadrach, Mešach the Abed-Nego, hoj mire devlen na lašaren a na bandon angle miri somnakuñi socha, so diňom te ačhavel? ¹⁵ Či san akana pripravimen, sar šunena o hangos andral e truba, pištala, citara, lavuta the harfa abo všelijako aver bašaviben, takoj te perel pre phuv a te bandol angle socha, so diňom te ačhavel? Bo sar na bandona angle socha, takoj tumen čhivena andro jagalo bov rozlabardo. A palis savo del tumen šaj zachrañinela andral mire vasta?“

¹⁶ O Šadrach, o Mešach the o Abed-Nego odphende le kraliske: „Ó Nebukadnecar, amen peš na mušinas angle tu te brañinel. ¹⁷ Te amen čhivena andro jagalo bov, amaro Del, saves lašaras, amen šaj zachrañinel andral oda bov a zachrañinela amen the andral tire vasta, ó kralina. ¹⁸ Ale the te oda na kerdahas,

džan, kralina, hoj tire devlen na lašaraha a angle somnakuŋi socha, so diňal te ačhavel, na banduvaha.“

¹⁹ Akor o Nebukadnecar igen cholisalila, o muj pes leske čerinda a sas igen cholamen pro Šadrach, Mešach the Abed-Nego. Diňa prikazis, hoj te rozlabaren o bov eftavar buter, sar oda kerenas angloda. ²⁰ A rozkazinda le nekzoraleder slugađenge andral peskri armada, hoj te phanden le Šadrach, le Mešach the le Abed-Nego a te čhiven andro jagalo bov rozlabardo. ²¹ Palis sphandle kale muršen, so sas urde andre peskre plašti, gada the turbani pro šere, a čhide len andro jagalo bov rozlabardo. ²² Vašoda, hoj le kraliskro rozkazis sas igen prisno, sas o bov avke rozlabardo, hoj o jagalo plameňis andral o bov murdarda ole muršen, save ande le Šadrach, le Mešach the le Abed-Nego. ²³ A on trin džene pele sphandle andre oda jagalo bov rozlabardo.

²⁴ Akor o kralis Nebukadnecar predarandila, sig uštiła a phučła peskre radcendar: „Či na čhidam andro jagalo bov trine zaphandle muršen?“

„He, kralina, čhidam!“ odphende le kraliske.

²⁵ „Ale me dikhav štare muršen te phirel maškar e jag!“ phenda o kralis. „Nane zaphandle a e jag len nič na kerel! A oda štarto marel pro čhavo le devlengro!“

²⁶ Akor o Nebukadnecar avla paš o vudar ole boveskro a vičinda: „Šadrach, Mešach the Abed-Nego, služobnikale le Nekbaredere Devleskre, aven kade avri!“

Avke o Šadrach, o Mešach the o Abed-Nego avle avri andral e jag. ²⁷ A savore vladara, o guvernera, le foroskre vodci the o aver uradnika le kraliskre avle a dikhle, hoj e jag ole trine muršen na kerda nič, aňi jekh bal pro šero lenge na zlabila, aňi o gada pre lende na zlabile a aňi na khandenas pal o thuv.

²⁸ Akor phenda o Nebukadnecar: „Bararav le Devles, saves o Šadrach, o Mešach the o Abed-Nego lašaren! Ov bičhada peskre aňjelos a zachraňinda peskre služobňiken, save andre leste pačanas a na šunde le kraliskro rozkazis a dine peskre tela pro meriben, bo kamenas te lašarel ča peskre Devles a na kamenas te služinel nisave avre devleske. ²⁹ Vašoda dav kada prikazis: Te varesave manuša andral varesave narodi abo čhiba phenena vareso nalačo pro Del le Šadrachoskro, le Mešachoskro the le Abed-Negoskro, ena čhingerde pro kotora a lengre khera ena čhide tele, hoj lendar te ačhel ča kopa šmeci; bo nane aver del, savo šaj zachraňindaahas kavke sar ov.“

³⁰ A paloda o kralis ačhada le Šadrach, le Mešach the le Abed-Nego pro bareder than andre babiloňiko provincija.

O suno pal o stromos

³¹ O kralis Nebukadnecar le narodenge the le manušenge andral savore čhiba, save dživen pal cali phuv:

„Mi barol tumenge o smirom!

³² Hin prekal ma radišagos te phenel tumenge pal o znađeňja the pal o zazraki, save mange kerđa o Nekkbarer Del.

³³ Save bare hine leskre znađeňja a save zorale hine leskre zazraki! Leskro krališagos hin o večno krališagos a leskro rajipen šoha na preačhela.“

4

¹ „Me, o Nebukadnecar, mange dživavas andro smirom andre miro kher a sa mange džalas mištes andre miro palacis. ² Džavas suno a oda suno man darađa avri. Sar pašlúvavas pro hadžos, dikhlom obraza the viđeňja, save mange predžanas andre godi, a darandilom. ³ Akor diňom avri prikazis, hoj te anen angle mande savore godaver muršen andral o Babilon, hoj mange te phenen, pal soste sas o suno. ⁴ Palis avle o čarodejňika, o zaklinača, o astrologa the o vražňika. Phendom lenge avri o suno, ale on mange na džanle te phenel, pal soste džal o suno. ⁵ Pal lende pro koňec avla o Daniel a me leske phendom miro suno. (O Daniel pes vičinel Beltšacar, avke sar pes vičinel miro del; andre leste hin o duchos le svete devlengro.)

⁶ Phendom: „Beltšacaron, nekkbarer le nek-godaveder radcendar, džanav, hoj o duchos le svete devlengro hin andre tu a nisavo garudipen nane prekal tute igen pharo. Šun avri miro suno, so dikhlom, a phen mange, pal soste džal! ⁷ Kala viđeňja dikhlom, sar mange pašlúvavas pre miro hadžos: Dikhlom a jekhvareste maškar e phuv sas stromos a sas igen učo! ⁸ O stromos

barolas a zoralolas, sas učo dži o chmari a dičholas les všadzík pal cali phuv. ⁹ Leskre prajti sas igen šukar, sas upre pherdo ovocje a sas upre o chaben prekal savoredžene. Tel oda stromos arakhle savore dziva džviri o ciños a pre leskre konara bešenas o čirikle. Ole stromostar chalas savoro, so hin džido.

¹⁰ Andre ola videňja, so dikhlom, sar mange pašlúvavas pre miro hadžos, dikhlom le svete stražcas, le aňjelos, sar avla tele andral o ňebos.

¹¹ Zorales vičinelas a phenda: „Čhinen tele o stromos a čhingeren tele leskre konara! Razinen tele leskre prajti a leskro ovocje rozčhiven! O džviri mi denašen telal leskro ciños a o čirikle mi ľecinen het pal leskre konara!

¹² Ale o pňakos le koreňenca muken andre phuv. Phanden pašal leste o trastune the bronzune lanci a mi ačhel andre malakri čar. Mi čuľal pre leste e ňeboskri rosa a mi dživel le džvirenca maškar o rastlini pre phuv. ¹³ Mi čerinel pes leske e godi pal le manušeskri pre le džviroskri a mi likerel leske oda efa časi.

¹⁴ Kada prikazis dine avri o stražci, o sveta aňjela oda phende vašoda, hoj o džide te džanen, hoj le Někbarederes hin zor upral savore krališagi pre phuv. Ov len del, kaske kamel, a šaj ačhavel kraliske the le nekcikneder manušes.“

¹⁵ Kada suno dikhlom me, o Nebukadnecar, a tu, Beltšacar, phen mange avri o suno, bo ňisavo godaver murš andre miro krališagos na džanelas te phenel, pal soste džal o suno. Ale tu džanes, bo andre tute hin o duchos le svete devlengro.’ “

O Daniel phenel, pal soste o suno hin

¹⁶ Akor o Daniel, savo pes vičinel Beltšacar, pes igen daralas vajkeci časos, darade les avri leskre gondolišagi. O kralis leske phenda: „Beltšacaron, ma dara tut le sunestar the olestar, so sikavel!“

O Beltšacar phenda: „Kralina miro, kamlomas, hoj o suno the oda, so andre sikavel, pes te ačhel tire nepřijatelenge! ¹⁷ Andre tiro suno dikhľal igen zoralo the učo stromos. Dičholas, hoj džal dži andro chmari, a sako pal calo svetos les šaj dikhľa. ¹⁸ Leskre prajti sas igen šukar a anda pherdo ovocje prekal savoredžene te chal. O dziva džviri peske pašlonas tel leskro ciňos a o čirikle bešenas pro konara. ¹⁹ Kralina, tu sal oda stromos! Tu barohas a zoralohas; tiri zor barolas a dogela dži andro chmari a tiro rajipen hin dži pro koňec la phuvake.

²⁰ O kralis dikhľa le svete stražcas, le aňjelos, te avel tele andral o ňebos, savo phenelas: „Čhinen tele o stromos a zničinen les, ale o pňakos le koreňenca muken andre phuv a phanden pašal leste o trastune the bronzune lanci. Mi ačhel andre malakri čar, mi čulal pre leste e ňeboskri rosa a mi dživel le dzive džvirenca dži akor, medik na predžala ehta berša*.“

²¹ Kada sikavel o suno, kralina; o Nekbareder diňa avri, so ela mire rajeha, le kraliha: ²² Tradena tut avri pašal o manuša a dživeha le dzive džvirenca. Čaha čar sar o dobitkos a čulala pre tu e ňeboskri rosa. Ehta berša predžana, medik tuke na pridžaneha, hoj o

* **4:20** 4,20 Abo: časi

Nekbareder hin o raj upral o krališagos le manušengro a hoj les del, kaske kamel. ²³ Oda, so sas phendo andro suno, hoj pes te mukel o stromoskro pňakos le koreňenca, sikavel kada: Tiro krališagos tuke ela dino pale akor, sar pridžaneha, hoj o Del andral o ňebos kralinel. ²⁴ Vašoda, kralina, prile miri rada: Preačh te kerel bini, ker o lačhipen a tiro nalačhipen čerin pro jileskeriben ko čore manuša. Ko džanel, či na likerela dureder tiro lačhipen.“

O suno pes ačhel

²⁵ Kada savoro avľa pro kralis Nebukadnecar.

²⁶ Sar imar pregela dešuduj čhon, phirelas o kralis pal e palaciskri strecha andro Babilon ²⁷ a phendä: „Či kada nane o baro Babilon, savo ačhadom mira bara zoraha sar kraliko foros, hoj te sikavel miri kraliko slava?“

²⁸ Mek aňi na dophendä o lav, imar andral o ňebos šundila o hangos: „Kada hin phendo pal tute, kralina Nebukadnecar: O krališagos pes tutar iľa het! ²⁹ Tradena tut avri pašal o manuša, dživeha le dzive džvirenca a chaha čar sar dobitkos. Efta berša† predžana, medik na pridžaneha, hoj o Nekbareder hin o raj upral o krališagos le manušengro a hoj les del, kaske kamel.“

³⁰ Takoj pes ačhila oda lav, so sas phendo pal o Nebukadnecar a sas avritradlo le manušendar. Chalas čar sar o dobitkos a pre leskro telos čulalas e ňeboskri rosa, medik les na sas o bala bare sar le orloskre pora the o naja sar le čirikleskre pazuri.

† 4:29 4,29 Abo: časi

³¹ „Sar pregeľa oda časos, so sas dino, me, o Nebukadnecar, dikhľom pro ňebos a miri godi mange avľa pale. Lašaravas le Nekkbarederes, bararavas the oslavinavas le Devles, savo dživel furt.

Leskro rajipen hino večno

a leskro krališagos likerel pokoleňje pro pokoleňje.

³² Savore manuša pre phuv nane nič angle leste; savoreha andro ňebos the le manušenca pre phuv kerel avke, sar kamel.

Ňiko les naši zaačhavel

a ňiko leske naši phenel: ‚So keres?‘

³³ Akor mange avľa pale miri godi, a diňa pes mange pale miri pačiv, miro šukariben the e slava mire krališagoskri. Mire radci the o anglune manuša man pale rodle avri; somas ačhado pro tronos a ačhilom mek bareder sar angloda. ³⁴ Akana me, o Nebukadnecar, lašarav, bararav a oslavinav le Kralis le ňeboskres. Šavoro, so ov kerel, hin lačho, leskre droma hine čače a olen, ko phiren barikanes, šaj pokorinel.“

5

O vast pisinel pre fala

¹ O kralis o Belšacar kerďa bari hoscina peskre ezera (1 000) anglune muršenge a pijelas lenca e mol. ² Sar o Belšacar pijelas e mol, prikazinda, hoj te anen o somnakune the o rupune nadobi, save leskro dad o Nebukadnecar anda andral o Chramos le Jeruzalemoskro, bo o kralis kamľa andral lende te pijel peskre anglune muršenca,

peskre romňijenca the peskre avre romňijenca-služobňičkenca. ³ Avke ande o somnakune nadobi, save ile andral o Chramos, andral o kher le Devleskro andro Jeruzalem, a pijelas lendar o kralis peskre anglune muršenca, le romňijenca the le romňijenca-služkenca. ⁴ Pijenas o moľa a lašarenas le somnakune, rupune, bronzune, trastune, kaštune the barune devlen.

⁵ Jekhwareste pes sikade andro kraliskro palacis o angušta le manušeskre vasteskre a pisenenas paš o svietňikos pre fala andro palacis. O kralis dikhelas pro vast, sar pisinelas. ⁶ Akor o kralis igen predarandila a daratar parňila avri. Slabisalile leske o pindre a izdranas tel leste o khoča.

⁷ O kralis zorales vičinda, hoj te anen le zaklinačen, le astrologen the le vražňiken. Palis phenda le babiloňike mudrcenge: „Oda, ko pregenela kada pisišagos a džanela mange te phenel, pal soste oda hin, ela urdo andro fjalova barikane gada, pre meň leske ela thodo o somnakuno lancocis a vladňinela sar trito nekbareder andro krališagos.“

⁸ Androda avle savore le kraliskre mudrci, ale na džanenas te pregenel o pisišagos aňi te phenel le kraliske, pal soste džal. ⁹ Akor o kralis o Belšacar mek buter predarandila, daratar parňila avri a leskre anglune murša na džanenas so te kerel.

¹⁰ Ale sar e kralovna šunđa, so vakerenas o kralis the leskre anglune murša, avľa andre hoscinakri hala a phenda: „Kralina, dživ pro furt! Ma predara! Na mušines daratar te parňol avri. ¹¹ Andre tiro krališagos hin murš, andre

savo hin o duchos le svete devlengro. Sar sas tiro dad kralis, kada murš sikađa, hoj les hin lači godi, hoj achalol a hino godaver, ajso sar o devla. O kralis Nebukadnecar, tiro dad, les ačhađa upral savore čarodejnika, zaklinača, astrologa the vražnika. ¹² Kale muršes le Daniel, saveske o kralis diňa nav Beltšacar, hin bari godi a hin les but prindžaripen the achaluvipen. Ov džanel te phenel avri o sune the o garudipena a džanel te otkerel o phare lava. Vičin ole Daniel a ov tuke phenela, so ode hin pisimen.“

¹³ Palis ande le Daniel anglo kralis a ov phenda le Danieloske: „Sal tu oda Daniel, saves o kralis, miro dad, zaila le manušenca andral e Judsko a anda kade? ¹⁴ Šundom pal tute, hoj hin andre tute o duchos le svete devlengro, hoj tut hin lači godi, hoj achalos a sal igen godaver. ¹⁵ Ande angle mande le mudrcen the le zaklinačen, hoj te pregenen kada pisišagos a te phenen mange, pal soste ode hin pisimen, ale na džanenas mange te phenel. ¹⁶ Ale pal tute šundom, hoj džanes te phenel avri o sune a džanes te otkerel o phare lava. Te mange pregeneha kada pisišagos a te phenaha avri, so ode hin pisimen, dava tut te urel andro fjalova barikane gada a andre meň hordineha o somnakuno lancociš a vladžineha sar trito nekbareder andro krališagos.“

¹⁷ Pre oda o Daniel phenda le kraliske: „Muk tuke tire dari a tire odmeni de avreske. Ale oda pisišagos le kraliske pregenava a phenava leske avri, so ode phenel.

¹⁸ Kralina, o Nektbareder Del diňa tire dadeske le Nebukadnecaroske o krališagos, e zor, e slava

the e pačiv. ¹⁹ O Del les diňa ajsi bari zor, hoj pes lestar daranas o manuša andral savore narodi the čhiba a izdranas lestar, bo kas kamelas, murdarelas; kas kamelas, mukelas te dživel; kas kamelas, hazdelas upre; a kas kamelas, pokorinelas. ²⁰ Sar peske gondolinelas pal peste but a leskro jilo ačhiła barikano, akor sas telečhido pal o kraliko tronos a leskri slava pes lestar iła het. ²¹ Tradle les avri le manušendar a sas les ajsi godi sar le džviren. Dživelas le dzive somarenca, denas les te chal čar sar le dobitkos a čuľalas pre leste e ňeboskri rosa dži akor, medik na pridžanľa, hoj o Nekbareder Del hin o raj upral o krališagi le manušengre a hoj len del, kaske kamel.

²² Ale tu, Belšacarona, leskro čhavo, na kamlal tut te pokorinel, kajte džanehas pal savoreste. ²³ Kerehas tutar bareder sar o RAJ andro ňebos, diňal tuke te anel o nadobi andral leskro Chramos a pijehas andral lende e mol tire anglune muršenca, tire romňijenca the le romňijenca-služkenca. Lašarehas le rupune, somnakune, bronzune, trastune, kaštune the barune devlen, save na dikhen, na šunen, aňi na džanen nič. Ale le Devles, savo likerel tiro dživipen the savore tire droma andre peskre vasta, na diňal pačiv. ²⁴ Vašoda ov bičhađa o vast, so pisinda kala lava.

²⁵ O pisišagos phenel kada:

Mene Mene Tekel u Farsin.

²⁶ Oda hin kada:

„Mene’ – O Del zrachinda o dživesa tire krališagoskre a kerđa leske koňec.

- 27 ‚Tekel‘ – salas važimen pro vahi a sikada pes, hoj na važines ajci, keci kampel.
- 28 ‚Peres‘ – tiro krališagos sas rozđelimen a dino le Medenge the le Peržanenge.“

29 Akor o kralis Belšacar prikazinda, hoj le Daniel te uren andro fjalova barikane gada, te thoven leske pre meň somnakuno lancocis a te den te džanel, hoj hino trito nekbareder raj andro krališagos.

30 Odi rat murdarde le Belšacar, le babiloňike kralis.

6

O Daniel čhido maškar o levi

1 Akor ačhiła kraliske andro Babilon o Darius, o medsko kralis, saveske sas šovardeš the duj (62) berš. 2 O Darius pes rozhodňinda, hoj ačhavela upral o krališagos šel the biš (120) vladaren, hoj te lidžan calo krališagos, 3 a upral lende ačhađa trine bare uradňiken a jekh lendar sas o Daniel. Kala trin uradňika dodikhenas pre ola vladara, hoj pes mištes te starinen pal o krališagos. 4 Pal varesavo časos o Daniel sikada, hoj feder kerel peskri buči sar okla aver uradňika the vladara, bo sas godavereder, a vašoda les o kralis gondolinelas te ačhavel upral calo krališagos. 5 Okla aver uradňika the vladara kamenas te arakhel vareso nalačo pro Daniel andre oda, sar služinel le kraliske, bo kamenas les te del andre, ale na arakhle pre leste ňisavi nalači veca, bo o Daniel sas pačivalo andre savoreste a kerelas peskri buči avke, sar

kampelas. ⁶ Avke peske kala murša phende: „Pro Daniel na arakhaha nič, hoj les te das andre. Šaj les chudas ča andre varesoste, so džal pal o zakonos leskre Devleskro.“

⁷ Palis pes but bare uradnika the vladara zgele ko kralis a phende leske: „Kralina, Darius, dživ pro furt! ⁸ Savore tire bare uradnika andre tiro krališagos, o guvernera, o vladara, o radci the o anglune murša pes dovakerde, hoj o kralis te del avri zakonos, savo mušinel sako te dolikerel. Kamas, hoj te prikazines, hoj andre kala tranda (30) dživesa, so avena, pes o manuša te modlinen ča ke tu. Te vareko pes modlinela ke varesavo aver del vaj manuš, mušinel a te el čido andre chev maškar o levi. ⁹ Akana, kralina, de avri kada zakonos a podpisin tut upre, hoj pes te na del te čerinel, avke sar oda hin andro zakonos le Medengro the le Peržanengro, so pes na del te zrušinel.“ ¹⁰ Avke o kralis Darius podpisinda oda zakonos.

¹¹ Sar pes o Daniel dodžanla, hoj ajso zakonos hin avridino, geła andre peskro kher. O oblaki andre upruno kher sas phundrade pre odi sera sar o Jeruzalem. Trival dživeseste ode džalas pro khoča, modlinelas pes a palikerelas le Devleske avke, sar oda kerelas angloda. ¹² Akor gele ola murša andro kher le Danieloskro a arakhle les, sar pes modlinel a mangel le Devles, hoj leske te pomožinel. ¹³ Avke ola murša avle anglo kralis a leperde leske oda zakonos: „Kralina, či na podpisinda o zakonos, hoj andre kala tranda dživesa, so avena, pes o manuša te modlinen ča ke tu? Či nane avke, hoj te pes vareko modlinela

ke varesavo aver del vaj manuš, mušinel a te el čhido andre chev maškar o levi?“

O kralis odphenda: „He, oda lav ačhel avke, sar phendom, bo hin oda o zakonos le Medengro the le Peržanengro, so pes na del te čerinel.“

¹⁴ Palis phende le kraliske: „O Daniel, jekh le judske manušendar, save sas zaile, tut na šunel, kralina, aňi na dolikerel tiro zakonos, so diňal avri, ale trival dživeseste pes modlinel ke peskro Del.“ ¹⁵ Sar o kralis šunda kala lava, sas leske pharo a phenda peske, hoj zachraňinela le Daniel. A medik na zaračila, kerelas savoro, hoj les te zachraňinel.

¹⁶ Paloda ola murša gele ko kralis a phende leske: „Džan, kralina, hoj pal o zakonos le Medengro the le Peržanengro pes ňisavo prikazis, so diňa avri o kralis, imar na del te čerinel!“

¹⁷ Palis o kralis prikazinda, hoj te anen le Daniel. Ande les a čhida les andre chev maškar o levi. O kralis phenda le Danieloske: „O Del, saveske furt služines, tut zachraňinela.“

¹⁸ Avke ande baro bar a zaučharde leha e chev. O kralis zapečafinda oda bar peskra angrusaha a the le anglune muršengre angrusenca, hoj ňiko te na zachraňinel le Daniel. ¹⁹ Palis o kralis gela andre peskro palacis a cali rat pes poscinelas. Na sovelas a na kamelas ňikas, hoj les te zabavinel.

²⁰ Sig tosara o kralis uštıla a sidarelas te džal paš e chev le levengri. ²¹ Sar sas imar paš e chev, kaj sas o Daniel, zvičinda ke leste la žalaha: „Daniel, služobňikona le džide Devleskro, sas tire Devles, saveske furt služines, zor tut te zachraňinel le levendar?“

22 O Daniel le kraliske odphenda: „Kralina, dživ pro furt! 23 Miro Del bičhađa peskre aňjelos a phandľa andre le ľevenge o piski, vašoda man nič na kerde. Bo o Del dikhľa, hoj som žužo angle leste, a aňi tuke, kralina, na kerdom ňisavo nalačhipen.“

24 Akor o kralis igen radisalila a prikazinda, hoj te len avri andral e chev le Daniel. Cirdle les avri andral e chev a dikhle, hoj nane ňikhaj dukhado, bo pačalas peskre Devleske.

25 O kralis prikazinda, hoj te anen olen, ko klamišagoha dine andre le Daniel, a čhide len andre chev maškar o ľevi lengre čhavenca the romňijenca. Mek aňi na dopele dži pre phuv andre chev a imar pre lende chučile o ľevi a phagerde lenge o kokala.

26 Paloda o kralis Darius pisinda savore manušenge andre dojekh narodos the čhib pal cali phuv:

„Mi barol tumenge o smirom.

27 Dav avri o prikazis, hoj pes pal cali phuv andre miro krališagos o manuša te daran le Danieloskre Devlestar.

Bo ov hino džido Del, savo hino pro furt, leskro krališagos na ela šoha zničimen a leskro rajipen šoha na preačhela.

28 Ov lel avri a zachraňinel a kerel o znađeňja the o zazraki pro ňebos the pre phuv.

Ov ila avri le Daniel le ľevengra zoratar.“

²⁹ Le Danieloske džalas savoro igen mištes, sar kralinelas o Darius a pal leste o perziko kralis Kiros.

7

Le Danieloskro suno pal o štar šelmi

¹ Sar andro Babilon o Belšacar kralinelas ešebno berš, džalas o Daniel suno. O videňje leske pregeľa prekal e godi, sar pašlolas pre peskro hadžos. A pisinda andre o suno, so džalas: ² „Andre miro videňje rači dikhlom o balvaja pal o štar ņeboskre seri, so rozburinde o baro moros. ³ Andral o moros avle avri štar bare šelmi a dojekh lendar sas aver.

⁴ Ešebno šelma sas sar ľevos, ale o kridli la sas le orloskre. Androda, sar pre late dikhavas, cirdle lake tele o kridli. Hazdle la pal e phuv, thode la te ačhel pro pindre sar manušes a chudňa manušeskrö jilo.

⁵ Avke pes mange sikađa e dujto šelma, so dičholas sar medvedzis. Pašlolas pre jekh sera*. Ola šelma sas andro piskos maškar o danda trin pašvare; kavke lake phende: ‚Ušti a cha but mas!‘

⁶ Palis dikhavas dureder a sikađa pes mange e trito šelma, so dičholas sar leopardos. Pro dumo la sas štar kridli sar le čiriklen. Sas la štar šere a sas lake diňi e zor.

⁷ Paloda andre mire videňja rači dikhlom e štarto šelma. Avelas latar bari dar a sas strašno the igen zorali. Sas la bare trastune danda, savenca chalas a žuvinelas, a oda, so mek

* **7:5** 7,5 E hebrejiko čhib pes na del te ačaloľ.

ačhelas, rozpučinelas le pindrenca. Kadi sas aver savore okle šelmendar, so sas angle late, a sas la deš rohi.

⁸ Dikhavas pre ola rohi a jekhwareste barila maškar lende aver cikno rohos. Trin ole rohendar sas avricirdle angle leste. Kale rohos sas jakha, sar hin le manušen, a leskre vušta pes barikanes lašarenas.“

O Daniel dikhel Oles, ko sas furt

⁹ „Androda, sar dikhavas, sas ačhade o troni a Oda, ko sas furt, peske upre zabešla. Leskre gada sas parne sar jiv, leskre bala sas parne sar vlna.

Andral leskro tronos avenas avri o jagale plameňa a the andral o kereki le tronoskre avelas avri e jag.

¹⁰ O jagalo paňi avelas avri a čulalas anglal leste.

Ezera-ezerenge leske služinenas a deš ezera deš ezerenge ačhenas anglal leste. O sudos zabešla a o kňižki sas phundrade.

¹¹ Palis dikhavas pro cikno rohos, so pes avke barikanes lašarelas. Dikhavas, medik odi šelma na sas murdardi. Lakro telos sas zničimen a sas čhido te labol andre jag. ¹² The okle šelmendar sas ili e zor, no mek pre varesavo časos lenge sas dino te dživel.

¹³ Andre oda videňje rači dikhlom kada: Le chmarenca andral o ňebos avelas vareko sar o čhavo le manušeskro. Avla dži pašes paš Oda, ko sas furt, a ande les angle leste.

14 Sas leske diñi e zor, e slava the o krališagos, hoj leske te služinen o manuša andral savore narodi the čhiba.

Leskri moc hiñi večno, šoha na preačhela, a leskro krališagos šoha na ela zničimen.“

O suno hino avriphendo

15 „Me, o Daniel, sar dikhlom kala veci andro videñje, igen predarandilom a na džanlom, so mange pal oda te gondolinel. 16 Gelom pašeder paš jekh dženo, so ode ačhelas, a phučlom lestar: ‚S'oda hin kada savoro?‘

Ov ke ma prevakerđa a diña mange te achalol, so sikaven kala veci: 17 O štar bare šelmi sikaven, hoj pre phuv chudena te kralinel štar kraľa. 18 Ale o sveta manuša le Nekbaredereskre chudena o krališagos a ačhela lenge pro furt the furt.

19 Palis kamavas te džanel pal odi štarto šelma, so sas aver savorendar. Avelas latar bari dar, o danda la sas le trastestar, o pazuri la sas le bronzostar, chalas a žuvinelas, a oda, so mek ačhelas, rozpučinelas le pindrenca. 20 Kamavas the te džanel pal o deš rohi, so la sas pro šero, the pal oka aver rohos, so barila avri a angle savo trin aver rohi pele avri. Kale rohos sas jakha the vušta, so vakerenas barikanes, a dičholas bareder sar okla rohi. 21 Mek sar dikhavas dureder, kada rohos kerđa o mariben ole svete manušenca a domarelas len dži akor, 22 medik na avla Oda, ko sas furt, a o sudos sas dino le svete manušenge le Nekbaredere Devleskre, bo avla o časos, hoj o sveta manuša te prelen o krališagos.

²³ Akor oda, ko paš ma ačhelas, mange kavke phenda:

,E štarto šelma ela o štarto krališagos pre phuv, savo ela savore krališagendar aver.

Zachala cali phuv, rozpučinela a rozžuvinela.

²⁴ O deš rohi hin o deš kraľa, save avena ole krališagostar.

Mek jekh aver avela pal lende,

ela aver oklendar, so sas,

a čhivela tele pal o tronos trine kraľen.

²⁵ Vakerela lava pro Nektbareder,

trapinela le svete manušen le Devleskren

a kamela te čerinel o sveta inepi the o zakoni.

Ena leske dine andro vasta pro časos, duj časi the jepaš časos.

²⁶ Ale zabešela o sudos,

leskri zor pes lestar odlela

a ela calkom zničimen pro furt.

²⁷ O krališagos, o rajipen the o šukariben savore krališagengro tel calo ňebos,

ela dino le svete manušenge, so hine le Nektbareder Devleskre.

Leskro krališagos ela večno,

savore rajipena leske služinena

a šunena les.'

²⁸ Kade hin o koñec le vakeribnaske. Man, le Daniel, igen darade avri mire gondolišagi a o muj pes mange čerinda, ale kada savoro mange mukľom prekal ma."

8

O capos the o baranos

¹ Sar kralinelas o kralis Belšacar trito berš, dikhłom me, o Daniel, dujto videņje pal oda ešebno, so dikhłom angloda. ² Andre oda videņje man dikhłom te ačhavel paš o paņi Ulaj andro ohradzimen foros Šušan andre provincija Elam. ³ Sar hazdņom upre o jakha, dikhłom jekhe baranos duje rohenca te ačhel paš o paņi a leskre rohi sas bare. Jekh sas bareder sar oka, ale barila nasigeder. ⁴ Dikhłom ole baranos te marel le rohenca pro zapados, severos the pro juhos. Ņisavo džvirov angle leste na obačhila a űiko pes andral leskri zor naštĭ zachraņinelas. Kerelas oda, so kamelas, a lidžalas pes upre.

⁵ Sar pal oda gondolinavas, jekhvareste avla pal o zapados jekh capos. Pregela cali phuv, ale leskre pindre pes na chudenas la phuvatar. A ole capos sas maškar o jakha igen baro rohos. ⁶ Avla dži paš oda dujerohengro baranos, saves dikhłom te ačhel paš o paņi, a mukla pes pre leste bara cholaha andre cali peskri zor. ⁷ Dikhłom, sar avla paš o baranos, cholaha andre leste demada a phagla leske soduj rohi. Le baranos na sas zor te obachel angle leste. O capos leha demada andre phuv a uštarelas pre leste. Na sas űiko te zachraņinel le baranos leskra zoratar. ⁸ O capos pes lidžalas igen upre. Ale sar imar sas andre peskri nekbareder zor, phadžila leske oda baro rohos a pre leskro than barile aver štar bare rohi pro štar svetoskre seri.

⁹ Andral jekh olendar avla avri jekh cikno rohos, so igen barolas pre južno sera, pre vichodno sera a palis ke Šukar phuv. ¹⁰ Bariła dži paš e

ňeboskri armada a čhida tele varesaven lendar the le čercheňendar pre phuv a uštarelas pre lende. ¹¹ Lidžalas pes upre a kerelas pestar bareder sar o velitelis la ňeboskra armadakro, zaačhađa e sakodživeseskri obeta le RAJESKE a leskro Chramos čhida tele. ¹² Le Devleskre manuša visalile le Devlestar andre vzbura a oddine pes ole rohoske a obetinas leske. Oda rohos čhida o čačipen pre phuv a savoro, so kerelas, leske avelas avri.

¹³ Akor šundom te vakerele jekhe svetones a aver sveto phučla olestar, ko vakerele: „Dži kana likerela oda videňje pal e sakodživeseskri obeta, pal e vzbura, so ničinel? Dži kana pes uštarela pre ňeboskri armada the pro Chramos?“

¹⁴ Odphenda: „Dži akor, medik na predžana 2 300 rača the tosara; palis ela o Chramos pale pošvecimen.“

O Gabriel del te achalol o videňje

¹⁵ Medik me, o Daniel, dikhavas o videňje a kamavas oleske te achalol, jekhvareste paš ma ačhila vareko, ko dičholas avri sar murš. ¹⁶ A šundom le manuškro hangos, sar vičinelas le paňestar Ulaj: „Gabrielona, de leske te achalol kada videňje!“

¹⁷ Palis o Gabriel avla ode, kaj ačhavas. Sar avelas pašeder, predarandilom a pelom pro muj. Phenda mange: „Manušeja, achaluv, hoj kada videňje hin pal o posledno časos.“

¹⁸ Sar manca vakerele, pašlúvavas le mujeha pre phuv a na džanavas mandar. Palis pes mandar chudňa a thoda man te ačhel pro pindre.

¹⁹ A phenda: „Dava tuke te džanel, so pes ačhela andre posledno bari choľi le Devleskri, bo o videňje hin pal o posledno časos, so hin dino.

²⁰ Oda dujerohengro baranos, saves dikhľal, oda hin o kraľa andral e Medsko the andral e Perzija.

²¹ O zabarardo capos hin o grecko kralis a o baro rohos maškar leskre jakha hin o ešebno kralis.

²² O štar rohi, save barile avri, sar o baro rohos leske phadžila, hine o štar krališagi, so avena leskre narodostar, ale na ela len ajsi zor sar les.

²³ Jekh strašno kralis avela andre posledna dživesa lengre krališagoskre, sar imar dokerena savore bini andre peskri vzbura. Oda kralis ela zacato the igen falošno. ²⁴ Ačhela igen zoralo, ale na peskra zoratar. Kerela bari pohroma a avela leske avri sa, so kerela. Zničinel a le zorale muršen a the le Devleskre manušen. ²⁵ Vašoda, hoj ela vibito, avela leske avri o falošna droma.

Lidžala pes upre andro jilo a zničinel a but dženen akor, sar oda na užarena. Ačhavela pes the le Rajeske upral o raja, no ela zničimen, ale na le manušeskra zoratar. ²⁶ Čačo hin oda videňje, so tuke sas phendo pal o rača the tosara, sar pes na obetinel a. Ale tu oda videňje zapečatin, bo predžana but berša, medik pes kada ačhela.“

²⁷ Me, o Daniel, slabisalilom a nasvalilom pro vajkeci dživesa. Palis uštilom a keravas le kraliskri služba. Igen man čudalinas upral oda videňje a našti oleske achaluvavas.

9

Le Danieloskro mangipen

¹ O Darius, le Ahasveroskro čhavo andral o medsko narodos, ačila kraliske upral o chaldejiko krališagos. ² Sar ov kralinelas ešebno berš, me, o Daniel, achalilom andral o Pisišagos, andral oda lav, so diña o RAJ le prorokos Jeremijaš, hoj o Jeruzalem ačhela zničimen pro eftavardeš (70) berš. ³ Avke man visardom ko Raj, miro Del, hoj les te rodav andre modlitba, igen les mangavas a poscinavas man. Somas urdo andro gada le gonestar a bešavas andro prachos andral o bov.

⁴ Modlinavas man ko RAJ, ke miro Del, a phenavas avri mire bini:

„Ó, Rajeja, baro a zoralo Devla, so dolikeres pačivales e kamibnaskri zmluva olenca, ko tut kamen a dolikeren tire prikazañja: ⁵ Amen, o Izrael, kerđam o bini a kerahas o nalačhipen. Samas nalače a vzburinahas pes; visardam pes het tire zakonendar the prikazendar. ⁶ Na šunahas tire služobñiken le proroken, save vakerenas andre tiro nav amare kralenge, amare vladarenge, amare dadenge the savore manušenje andre amari phuv.

⁷ Tiro, Rajeja, hin o spravodlišagos, ale amen sam andre ladž dži adadžives – o manuša andral e Judsko, savore, so bešen andro Jeruzalem the calo Izrael, ola, ko hine pašes, the ola, ko hine dur, andre savore phuva, kaj amen tradňal avri vaš oda, hoj na samas tuke pačivale. ⁸ Rajeja, e ladž amenge, amare kralenge, amare vladarenge the amare dadenge, bo kerahas o bini pre tute.

⁹ Tu, Raja, amaro Devla, sal lačhejileskro a

odmukes, kajte amen pes tuke ačhavahas ¹⁰ a na šunahas tiro hangos, RAJEJA, amaro Devla, hoj te phiras pal o zakoni, so amenge diňal prekal tire služobňika-proroka. ¹¹ Calo Izrael na dolikerďa tiro zakonos a visardá pes het, hoj te na šunel tiro hangos.

Vašoda o prekošibena, so hine pisimen andro zakonos le Mojžišoskro, le Devleskre služobňikoskro, sas avričhide pre amende, bo kerehas o bini pre leste. ¹² Dolikerďa peskre lava, so phenelas pre amende the pre amare vladara, hoj anela pre amende kajso baro nalačhipen. Se oda, so pes ačhila andro Jeruzalem, pes na ačhila ňikhaj tel calo ňebos. ¹³ Avke sar hin pisimen andro zakonos le Mojžišoskro, avke pre amende avla kada savoro nalačhipen, bo amen na kamahas te el pre dzeka le RAJESKE, amare Devleske, hoj pes te visaras amare binendar a te das pozoris pre tiro čačipen. ¹⁴ Vašoda sas o RAJ pripravimen a domukla pre amende kada nalačhipen. Bo o RAJ, amaro Del, hino čačipnaskro andre savoreste, so kerel, ale amen na šunahas leskro hangos.

¹⁵ Akana, Rajeja, Devla amaro, so tire zorale vasteha ilal avri tire manušen andral o Egipt a kerďal tuke baro nav maškar o manuša dži adadžives, avke sar oda hin adadžives – amen kerďam bini, amen kerďam namištes. ¹⁶ Rajeja, vaš savore tire čačipnaskre skutki visar het tiri bari cholí tire forostar le Jeruzalemostar, tire svete verchostar. Vaš amare bini a vaš o bini amare dadengre ačhila o Jeruzalem

the tire nipi pre ladž sakoneske, ko bešen pašal amende.

¹⁷ Ale akana, Devla amaro, šun avri e modlitba the o mangipen tire služobnikoskro. Ker oda prekal tute korkoreste, Rajeja, mi švicinel tiro muj pre tiro zničimen Chramos.

¹⁸ Devla miro, prithov tiro kan a šun. Otker tire jakha a dikh pre amaro zničimen foros, so lidžal tiro nav. Amaro mangipen ke tu na anas vaš oda, hoj amen sam čačipnaskre, ale vaš oda, hoj tu sal igen lačhejileskro. ¹⁹ Rajeja, šun! Rajeja, odmuk! Rajeja, šun avri a ker! Ma odthov oda! Ker oda vaš tuke korkoreske, Devla miro! Bo tiro foros a tire manuša lidžan tiro nav.“

Pal o eftavardeš kurke

²⁰ Me vakeravas, modlinavas man a viznavinavas mire bini the o bini mire manušengre, le Izraeloskre, a anavas miro mangipen anglo RAJ, miro Del, vaš o sveto verchos mire Devleskro. ²¹ Sar man mek modlinavas, o Gabriel, oda murš, saves angloda dikhłom andro videňje, priləcinda sig ke mande akor, sar pes obetinel o račakre obeti. ²² Avla paš ma a phenda mange kada: „Daniel, akana avłom, hoj tut te dav godi te achalol. ²³ Sar tut chudňal te modlinel, o lav sas dino a me avłom, hoj tuke les te phenav avri, bo sal vzacno le Devleske. Vašoda prindžar oda lav a achaluv oda videňje.

²⁴ Eftavardeš kurke hin dine tire manušenge the tire svete foroske, hoj pes te preačhel la vzburaha the le binenca, hoj pes te počinel vaš e

vina, te anel pes o večno spravodlišagos, te za-pečafinel pes o prorocko videňje a te pomazinel pes o Neksveteder than.

²⁵ Vašoda džan a achaluv: Akorestar, sar šundila o lav pal oda, hoj pes pale te ačhavel o Jeruzalem, a dži akor, medik avela o Pomazimen vladcas, predžana efta kurke the šovardeš the duj (62) kurke. O ulici andro Jeruzalem the e ochrana pašal o foros ena pale upreačhade. Ale oda ena o phare časi. ²⁶ Pal o šovardeš the duj kurke ela murdardo o Pomazimen bi e vina. O foros the o Neksveteder than zničineņa o manuša ole vladcaskre, savo avela. O koñec avela sar e potopa, o mariben the o ničejje, so diņa avri o Del, likerela dži o agor. ²⁷ Oda vladcas ispidela pro but džene, hoj leha te keren zmluva pre jekh kurko. Maškar o kurko kerela, hoj pes imar te na anen o obeti the o dari. Andro Chramos ela thodi e džungali modla, so les melarela andre, a ačhela ode, medik pre oda, ko la ode thoda, na ela čhido avri o sudos, so sas dino prekal leste.“

10

O Daniel dikhel le aňjelos

¹ Sar kralinelas o kralis Kiros andre Perzija trito berš, sas sikado o lav le Danieloske, savo pes vičinelas Beltšacar. Oda lav sas čačipnaskro, ale sas les igen phares te achalol. Oda lav leske sas dino te achalol andro videňje.

² Andre ola dživesa me, o Daniel, somas andre bari žala trin kurke. ³ Na chalom lačno chaben, aňi mas aňi mol na ilom andro muj. Aňi na

makhłom man olejoha, medik na pregele trin kurke.

⁴ Bišuštarto (24.) džives andre ešebno čhon somas pro brehos paš o baro pañi Tigris. ⁵ Sar dikhłom upre le jakhenca, dikhłom varesave muršes urdes andro ruchos le lanostar a pašal o klubi sas prephandlo sirimoha le žuže somnakastar andral o Ufaz. ⁶ Leskro telos sas sar o vzacno bar a leskro muj sas sar o bleskos. O jakha les sas sar o jagale fakli, leskre vasta the pindre sas sar o blištaco bronzos a leskro hangos šundolas sar but manušengro.

⁷ Ča me, o Daniel, dikhłom oda videñje. O murša, save manca sas, les na dikhle, ale avla pre lende e bari dar a denašle pes te garuvel. ⁸ Avke ačhilom korkoro a dikhavas oda baro videñje. Ale ačhilom bi e zor, parñilom avri pro meriben a e zor man calkom omukla. ⁹ Androda šundom leskro hangos. A sar oda šundom, pelom tele le mujeha pre phuv a na džanavas mandar.

¹⁰ A chudña pes mandar varesavo vast, čhalada man a somas pro khoča the pro burñika.

¹¹ Phenda mange: „Daniel, vzacno muršeja, de pozoris pro lava, so tuke phenava. Ušti upre, bo akana som bičhado pal tu.“ A sar mange kada phenda, uštilom upre a izdravas.

¹² Palis mange phenda: „Ma dara tut, Daniel, bo ešebne dživesestar, kanastar tuke zailal andro jilo, hoj kames te achalol, a chudñal tut te pokorinel anglo Del, sas tire lava avrišunde a me vaš oda avlom. ¹³ O raj le añjelengro, so lidžal o krališagos andre Perzija, pes mange

ačhavelas bišujekh (21) džives. Ale o Michael, jekh le nekbareder aňjelengre rajendar, mange avla te pomožinel a mukl'om les ode le kraliha andral e Perzija. ¹⁴ Akana avl'om, hoj tuke te dav te achalol oda, so pes ačhela tire manušenca andre ola dživesa, so avena, bo kada videňje hino pal ola dživesa, so avena.“

¹⁵ Medik mange kala veci vakerelas, bandil'om le mujeha dži pre phuv a ñemisalil'om. ¹⁶ Palis pes vareko, ko dičholas sar manuš, chudňa mire vuštendar a me phundrad'om o muj a chudňom te vakerel. Phend'om oleske, ko ačhelas anglal ma: „Hin mange igen phares olesar, so dikhl'om, raja miro, a šunav man igen slabo. ¹⁷ Sar šaj me, tiro sluhas, vakerav tuha, raja miro? E zor man omukla a phares pes mange dichinel.“

¹⁸ Pale pes mandar chudňa oda, ko dičholas sar manuš, a diňa man zor. ¹⁹ Phend'a: „Ma dara tut, vzacno manušeja! O smirom tuha! Preker tut! Av zoralo!“

Sar ke ma kavke prevakerda, prekerd'om man a phend'om: „Vaker, rajaja, bo diňal man zor.“

²⁰ Phučla mandar: „Džanes, soske pal tu avl'om? Ale akana man mušnav te džal pale te marel le aňjelengre rajaha andral e Perzija, a sar me džava, o aňjelengro raj andral e Grecko avela. ²¹ Ale ešeb tuke dava te džanel, so hin pisimen andre Knižka le čačipnaskri. Ńiko aver mange lenca na pomožinel, ča o Michael, o raj le Izraeloskre aňjelengro.“

11

¹ Me ačhavas paš o Michael, hoj les te zo-

raľarav a te pomožinav leske akor, sar kralinelas o medsko kralis Darius ešebno berš.

O krala pal o juhos the pal o severos

² Ale akana tuke phenava o čačipen: „Andre Perzija ena mek trin krala a štarto peske skidela buter barvalipen sar okla, a sar zoralola peskre barvalipnastar, kerela upre savoren pro grecko krališagos. ³ Palis avela jekh zoralo kralis, savo vladñinela bara zoraha a kerela sa, so ča leske ela pre dzeka. ⁴ No avke sig sar avľa, avke ela leskro krališagos rozmaro a rozdelimen pro štar seri le svetoskre, ale na maškar leskre potomki. Oda krališagos imar na ela ajso zoralo, sar sas paš leste, bo ela avricirdlo a dela pes avrenge.

⁵ O kralis pal o juhos ačhela igen zoralo, ale jekh leskre velitelendar ačhela mek zoraleder sar ov a kralinela andre leskro krališagos bara zoraha. ⁶ Pal o vajkeci berša pes sthoveva jekhetane: e čhaj le kraliskri pal o juhos iľa vera le kraliha pal o severos, hoj te zoraľaren lengri zmluva. Ale na likerela oda but, bo oj, lakro rom, lakre čhave the lakre sluhi ena murdarde.

⁷ Jekh lakra famelijatar ačhela kraliske pro juhos. Ov džala pre armada le kraliskri pal o severos, zalela leskro ohradzimen foros a domarela leskri armada. ⁸ Lela the lengre devlen, lengre trastune modlen the lengre vzacna rupune the somnakune nadobi a lidžala len andro Egipt. Pro vajkeci berš mukela le kralis pro severos andro smirom. ⁹ Palis o kralis pal o severos avela andro krališagos le kraliskro pro juhos, ale visarela pes pale andre peskri phuv.

¹⁰ Leskre čhave ena pripravimen pes te marel a zvičinenena e bari armada, so džala furt anglal a zalela savoro sar e potopa a doanela o mariben dži paš leskro ohradzimen foros.

¹¹ Palis o kralis pal o juhos avela pro mariben cholaha a marela pes le kraliha pal o severos, savo ačhavela bari armada, savi ela domardi.

¹² Sar o kralis pal o juhos zalela ola armada, lidžala pes andre peskro jilo upre. Murdarela but ezera dženen, ale na ačhela furt zoraleder sar oka, ¹³ bo o kralis pal o severos ačhavela aver armada, mek bareder sar oki; a pal o vajkeci berša avela pale la armadaha, savi ela igen bari a mištes vizbrojimen.

¹⁴ Andre oda časos ušćena upre but džene pro kralis pal o juhos. The ola dziva džene tire narodostar ušćena upre, hoj pes te ačhel oda, so sas andro viđeńje, ale perena. ¹⁵ O kralis pal o severos avela a čhivela avri pre kopa o bara pašal o muros a zalela o ohradzimen foros. O slugađa pal o juhos na obačhena, ańi ole nekfederen na ela zor oda te odmarel. ¹⁶ Oda, ko pre leste avľa, peske kerela, so kamela, a ńiko angle leste na obačhela. Zaačhela the andre Šukar phuv a ela les zor la te zńičinel. ¹⁷ Kamela te avel caľa peskra krališagoskra armadaha a phandela le kraliha pal juhos e smiromoskri zmluva. Dela leske romńake peskra čha, hoj les te zńičinel, ale oda, so kamela te kerel, leske na avela avri. ¹⁸ Palis pes mukela pro phuva paš o moros a but lendar zalela. No jekh velitelis zaačhavela leskro avriasaben a na ča oda, the leskri ladž leske dela pale. ¹⁹ Avke pes visarela

pale ko ohradzimen fori andre peskri phuv, ale poddžala leske o pindro, perela a imar les na dičhola.

²⁰ Pre leskro than pes ačhavela aver, savo bičhavela le colņikos te kidel avri o daņe, hoj te barvalol leskro krališagos. No pal varesavo časos ela zničimen, ale na andre cholli, aņi na andro mariben.

²¹ Pre leskro than avela igen nalačo manuš, saves na ela pravos te ačhel kraliske. Avela akor, sar oda o manuša na užarena, ale dochudela o krališagos avke, hoj thovela avri le manušenca. ²² Šulavela avri anglal peste o armadi a zničinela len the le Devleskre Nekbaredere Rašas*. ²³ Oleha, hoj phandela zmluvi le vodcenca andral aver narodi, thovela lenca avri a ela furt zoraleder, kajte les ela frima manuša. ²⁴ Jekhvareste avela pro mariben pre ola nekbarvaleder provinciji a kerela ajse veci, save na kerenas aņi leskre dada, aņi o dada lengre dadengre. Rozdela maškar peskre o zailo the čordo barvalipen the o aver lače veci. The pro ohradzimen fori le bare murenca kerela peskre plani, ale ča pre varesavo časos.

²⁵ Bi e dar kerela upre a skidela bari the zoralī armada a džala pro kralis pal o juhos. O kralis pal o juhos pes mukela pre leste la bara the zoralā armadaha, ale na obačhela, bo leha thovena avri. ²⁶ Zničinena le kralis ola, ko chan leha pal o skamind; leskri armada ela šuladi avri a but džene merena andro mariben. ²⁷ Soduj kraļa bešena jekhetane pal o skamind

* **11:22** 11,22 E hebrejiko čhib: la zmluvakre rajes

a gondolinena pro nalačo, klaminena jekh avreske, ale na ela oda pre nisoste, bo o koñec avela andre oda časos, so hin dino. ²⁸ O kralis pal o severos avela pale andre peskri phuv bare barvalipnaha a zalela peske andro jilo te zničinel e sveto zmluva. Kerela, so kamela, a palis džala pale andre peskri phuv.

²⁹ Andre oda časos, so hin dino, džala pale pro mariben pro juhos, ale akana oda na ela avke sar angloda. ³⁰ Bo avena pre leste o lođi le Kitanengre† a predarala. Avke pes visarela pale, cholisalola a kamela te zničinel e sveto zmluva. Avela a dela pačiv olen, ko omukle e sveto zmluva.

³¹ Leskri armada uštela upre, hoj te meľarel andre o Chramos the e pevnost. Na domukena te obetinel e sakodživeseskri obeta a ačhavena ode la džungala modla. ³² Le gule lavenca thovela avri olenca, ko na dolikeren e zmluva. Ale ola, ko prindžaren peskre Devles, pes leske zorales ačhavena.

³³ O godaver le manušendar dena but dženen godi. Ale varesaven lendar murdarena le šablenc a labarena andre jag, varesaven zalena andre a phandena pre varesavo časos. ³⁴ Sar perena, dochudela pes lenge cikni pomoca, ale but džene pes ke lende klamišagoha pridena. ³⁵ Varesave ole godaver manušendar perena, hoj te aven žuže, obžužarde a bi e mel. Kada likerela dži akor, medik na avela o koñec andre oda časos, so o Del diña.

† **11:30** 11,30 Oda sas o Rimana.

³⁶ Oda kralis kerela sa, so kamela, lidžala pes upre a kerela pestar bareder sar savore devla. The pro Del le devlengro vakerela ajse veci, save našti aňi te šunel. Sa leske avela avri mištes, medik na predžala o časos la bara cholakro, bo oda, so kamel o Del, pes mušinel te ačhel. ³⁷ Ov na ačhela űisave devlendar, saven leskre dada lašarenas, aňi ole devlestar, saves but džuvlija kamen, aňi űisave avre devleske na presikavela e pačiv, bo ov pestar kerela bareder sar on savore. ³⁸ Ale lašarela le hradoskre devles. Oda hin del, saves leskre dada na prindžarenas a anela leske o somnakaj, o rup, o vzacna bara the o aver vzacna dari. ³⁹ O kralis džala pro nekzoraleder fori la pomocaha ole devlestar a dela bari pačiv olen, ko pes leske poddena. Ačhavela len vodcenge upral o but manuša a vaš e odmena lenge rozdelinela e phuv.

⁴⁰ Andro posledno časos pre leste avela pro mariben o kralis pal o juhos, ale o kralis pal o severos pre leste džala le slugadenca pro graja, le verdanenca the but lođenca. Avela pro but phuva a predžala prekal lende sar e potopa.

⁴¹ Avela the pre Šukar phuv, pro Izrael. Ezera-ezerenge ena murdarde avri, ale o Edom, o Moab the o anglune manuša le Amončanengre ena zachraňimen leskre vastendar. ⁴² Rozthovela peskri zor upral o phuva. Aňi o Egipt lestar na denašela. ⁴³ Andre leskri zor ena o somnakune, rupune the aver vzacna veci andral o Egipt. Domarela the e Libija the o Kuš‡. ⁴⁴ Ale oda, so šunela pal o vichodos the pal o severos, les

‡ **11:43** 11,43 Oda hin e Etiopija.

daravela avri a džala bara cholaha pro mariben, hoj te zničinel a te murdarel avri but dženen. ⁴⁵ Rozthovela peskre kralika stani maškar o moros the maškar o šukar sveto verchos. Ale ode ela leskro koñec a ñiko leske na pomožinela.“

12

O posledna časi

¹ „Andre oda časos avela o Michael, o baro añjelos, savo stražinel tumare manušen. Akor avela ajso pharipen, savo mek na sas, kanastar hin o narodi, dži akana. Ale andre oda časos ena zachrañimen tire manuša – sako, kaskro nav pes arakhela pisimen andre le Devleskri kñižka. ² A but olendar, ko soven andro prachos la phuvakro, ušćena upre; jekh pro večno dživipen, ale aver ena teledikhle the andre ladž pro furt. ³ Ola, ko hine godaver, švicinena sar o ñeboskro švetlos a ola, ko anena but dženen andro spravodlišagos, švicinena sar o čercheña pro furt. ⁴ Ale tu, Daniel, liker kala lava andro garudipen a zapečaťin e kñižka, medik na ela o posledno časos. But džene džana upre tele a o prindžaripen barola.“

⁵ Me, o Daniel, dikhlom te ačhel duje avre muršen, jekhes pre kada brehos paš o pañi a dujtones pre aver brehos. ⁶ Olendar jekh dženo prevakerđa ko murš urdo andro lanovo ruchos, savo sas upral o pañi: „Kana ela koñec kale strašne vecenge?“

⁷ Šundom ole muršes urdes andro lanovo ruchos, savo sas upral o pañi. Ov hazdľa soduj

vasta ko ňebos, iĭa vera andro nav le Devleskro, savo dživel furt, a phenda: „Likerela oda trin the jepaš berš*. Sar imar preačhela te džal pre le Devleskre sveta manuša, akor ena savore kala veci dokerde.“

⁸ Šundom kada savoro, ale na achaliĭom oleske. Phučĭom: „Rajeja miro, savo ela o koŇec kale vecenge?“

⁹ Odfhenda: „Daniel, dža, bo kala lava hine likerde andro garudĭpen a zapečaĭimen dži o posledno časos. ¹⁰ But džene ena žužarde, lela pes pal lende tele e mel a prekal e jag ačhena dokonaleder, ale o nalačhe ačhena dureder nalačhe. Ňiko le nalačhe manušendar oleske na achalona, ale o godaver achalona.

¹¹ Akorestar, kanastar pes zaačhavela o sakodživeseskre obeti a ela ačhadi e džungali modla andro Chramos, predžana 1 290 dživesa.

¹² Bachtale hine ola, ko pačabnaha užarena, medik na predžana 1 335 dživesa.

¹³ Ale tu av verno dži o koŇec. Mereha, ale palis ušteha andral o meriben pro koŇec le dživesengro, hoj te chudes tiro dedictvos.“

* **12:7** 12,7 E hebrejiko čhib: jekh časos, duj časi the jepaš časos

**Le Devleskero Lav Andre Romaňi Čhib,
Slovensko 2022**
**Romani, Carpathian: Le Devleskero Lav Andre
Romaňi Čhib 2022 (New Testament+)**

copyright © 2019 The Word for the World International and The Word for the World Slovakia

Language: Romanes (Romani, Carpathian)

Contributor: Eastern European Mission

Eastern Slovak Romani Bible

The Word for the World International

Eastern Slovak Romani belongs to the larger cluster of dialects designated 'Carpathian Romani.' The Roma people of Slovakia and the Czech Republic can read and understand the printed text. The audio is also understood by Roma in parts of Poland, Ukraine, and Romania.

Audio of the New Testament is available and that of the Old Testament is expected by the end of 2023.

The text and audio are accessible on YouVersion, Bible.com, Biblia.sk, Bible.is, <https://romani.global.bible>; etc. A standalone app can be downloaded from GooglePlay: search for E Biblia Andre Romani Chib.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-12-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 15 Apr 2023

fb4d190f-4308-5aa8-bddb-58d53f07d849